

หนังสือชุดคู่มือครูเตรียมอุดมศึกษา

เล่ม ๑

วิชาภาษาไทย

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดคู่มือครูเตรียมอุดมศึกษา

เล่ม ๑

วิชาภาษาไทย

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๔๙๔

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๒.๕๐ บาท

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากกาสองยางดำพบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

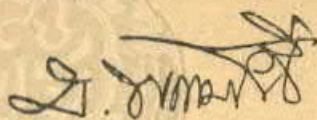
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือคู่มือครูในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือคู่มือครู วิชาภาษาไทย สำหรับชั้น
เตรียมอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้เป็นคู่มือ
ครูได้.

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗

พลเอก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ ประกาศ ใช้หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา ฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๘ ไปแล้ว กรมวิชาการพิจารณาเห็นเป็นการสมควรที่จะได้จัดให้มีคู่มือครูในส่วนที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย ทั้งนี้เพราะตามแนวหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษาฉบับใหม่นั้น หลักการในการเรียนภาษาไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เวลาที่กำหนดไว้สำหรับการสอนวิชานี้ก็ลดลงไปด้วย หากมีแนวทางเสนอแนะให้เห็นว่าการสอนภาษาไทยให้เป็นเพียง การศึกษาทั่วไป สำหรับนักเรียนเตรียมอุดมศึกษาทุกคนนั้นอาจจะทำได้อย่างไรบ้าง ก็จะเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนวิชานี้ กรมวิชาการจึงได้มอบหมายให้ นายเจือ สตะเวทิน จัดทำคู่มือครูในลักษณะข้อเสนอนี้ขึ้น

คู่มือครูนี้ไม่เป็นข้อบังคับตายตัวที่จะต้องปฏิบัติตาม โรงเรียนหรือครูผู้สอนอาจจะพิจารณาเลือกใช้ แนวทางหรือคู่มืออื่นใด ที่เห็นว่าเหมาะสมกว่าได้ ทั้งนี้ภายในขอบเขตความมุ่งหมายของหลักสูตร หนังสือฉบับนี้ใช้ เวลาที่มีให้สำหรับวิชานี้ ตลอดจนความเหมาะสมเกี่ยวกับวัยของผู้ศึกษา

กรมวิชาการหวังว่า เมื่อได้พิมพ์เผยแพร่คู่มือครูนี้ออกไปแล้วเป็นระยะเวลาอันสมควร คงจะได้มีโอกาสนประชุมครูผู้สอนวิชานี้ หาทางปรับปรุงแก้ไขคู่มือครูในส่วนที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ

ภาษาไทยตามหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา

พ. ศ. ๒๔๙๘

เจตนารมณ์ของหลักสูตร

ถ้าพิจารณาหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๔๙๘ จะเห็นว่ามุ่งหมายให้นักเรียนชั้นเรียนภาษาไทยเพื่อให้ไปใช้ในทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันจริง ๆ อะไรที่ไม่จำเป็นนักก็มิได้เน้นให้เรียนอย่างแก่ก่อน เช่น ศัพท์และหลักภาษาไม่ได้กำหนดให้เรียนอย่างจริงจัง เจตนารมณ์ของหลักสูตรก็คือมุ่งหมายให้คนไทยในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา และ ใช้ ภาษา ของตนเอง เป็น สื่อ ความหมาย ที่ ได้ ผลดีที่สุด ในชีวิตประจำวัน พกง่าย ๆ ก็คือให้เรียนภาษาไทยจริงเป็นสำคัญ

ส่วนผู้ที่จะมุ่งศึกษาภาษาไทยโดยลึกซึ้งก็มีแนวทางสำหรับเลือก โดยเฉพาะอยู่แล้วคือในแผนกศิลปศึกษา ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งโดยเขตกเทศ เรียกว่า “การประพันธ์”

วัตถุประสงค์ตามหลักสูตร

ถ้าจะเรียงให้เป็นข้อ ๆ ก็ดังนี้—

- (๑) รู้เนื้อเรื่องทีอ่าน ซึ่งหมายถึงอ่านเอาเรื่องหรือวรรณคดี
- (๒) รู้สัพเพเหระ ซึ่งหมายถึงการทำคำนิยมหรือวิจารณ์บทประพันธ์ได้
- (๓) ท่องจำข้อความที่กำหนดในหนังสืออ่านไม่น้อยกว่า ๑๐๐ บรรทัด
- (๔) รู้หลักการเรียงความและการแต่งจดหมาย
- (๕) รู้หลักการย่อความและเก็บความ

การสอนภาษาไทยให้ไต่ตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ต้องอาศัยการฝึกให้เด็กมีความคิด และมีทักษะทั้ง ๕ คือ—

- (๑) สามารถฟังเข้าใจ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ คือ ฟังเพื่อนอ่าน ฟังอธิบาย ฟังวิทยุ
- (๒) สามารถพูดได้ถูกต้องซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ คือ การสนทนา การอธิบาย การเล่าเรื่อง การโต้ว่าที่ การสัมภาษณ์
- (๓) สามารถอ่านได้ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากการอ่านในชั้น อ่านให้ที่ประชุมฟัง อ่านรายงาน อ่านขทกที่เลือกและอาชยาน
- (๔) สามารถเขียนได้ก็ ซึ่งเกิดจากการทำรายงาน การเรียงความ การแต่งจดหมาย

หลักการทั่วไปในการสอน

- (๑) ควรให้ครูคนเดียวกันสอนภาษาไทยเพราะมีเวลาเพียงสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง และครูคนเดียวกันสอนภาษาไทยทุกแขนง คือ อ่าน เขียน เรียงความและวรรณคดีตลอดจนหลักภาษาที่จำเป็น สอนและเรียนรวม ๆ กันไป
- (๒) ตารางสอนวิชาภาษาไทยควรกำหนดเป็น ๒ ชั่วโมงติดต่อกัน ไม่ใช่แยกเป็น ๒ ครั้ง ๆ ละ ๑ ชั่วโมง เพราะครูมีสอนจะมีโอกาสให้เด็กทำงานได้สะดวกและต่อเนื่องกัน อาจให้ทำกิจกรรมได้หลายอย่างในคราวเดียวกัน
- (๓) การเรียนภาษาไทยควรเรียน
 - (๑) ตามตารางสอนประจำสัปดาห์
 - (๒) นอกตารางสอน โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเป็นพิเศษ เช่น สโมสรหนังสือ และการทำนิตยสารของโรงเรียนและการศึกษานอกสถานที่
- (๔) ดำเนินการสอนและการเรียนด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย เช่น
 - (ก) การปรึกษาหารือ การระดมสมองและการถือเสียงข้างมาก เช่น หนังสือ ๓ เล่ม ควรเรียนเล่มใดก่อน

- (ข) การแข่งขันมหัศจรรย์ เช่น เวทีลีลาศ ๕ กัณฑ์ หมู่โคจรทำงานใน
กัณฑ์ใดเพื่อชนะเป็นส่วนรวม
- (ค) การตั้งกรรมการ เช่น กรรมการตรวจเรียงความและกรรมการสโมสร
หนังสือ
- (ง) การแข่งขัน เช่น การประกวดวรรณกรรม การโต้วาทีและการแข่งขัน
กบฏปริศนา

(๕) ถ้อยหลักการเรียนจากประสบการณ์เป็นพัน คือให้นักเรียนเรียนด้วยการทำ
มากที่สุด คือให้มีโอกาสได้พูด ได้ฟัง ได้เขียน ได้วิพากษ์วิจารณ์และอภิปรายมากที่สุด

ในการเรียนจากประสบการณ์ ต้องอาศัยวิธีสอนอย่างใหม่ คือแทนที่ครูจะมี
หน้าที่ บอก ทุกอย่าง และนักเรียนมีหน้าที่ จำ ทุกอย่าง เราใช้วิธีให้นักเรียนทำงาน
มากเพราะถือว่าอะไรที่เล่าและแสดงหาได้ด้วยตนเองย่อมต้องใช้ความพยายามมาก และได้
ความรัก เกิดความคิดใหม่เป็นต้นคิด เป็นตัวของตัวเอง สอนให้เด็กเป็นผู้ใหญ่คือ
รู้จักพึ่งตัวเองและรู้จักรับผิดชอบ ครูเป็นแค่แนะแนวทาง และนำไปในทางที่ถูกต้อง
จึงมีคำพูดขึ้น ๆ กันในวงการครูขบขันว่า “ครูทักค่อครูทักไม่สอน” ซึ่งหมายความว่า
ครูทักค่อครูทักคอยแนะและนำ แต่ไม่ใช่บอกทุกสิ่งให้เด็กไปจำ ครูจึงกลายเป็น
“ผู้ทักการในการเรียน”

ปัจจุบันถือว่า การศึกษาคือชีวิตหรือการดำรงชีวิต ในชีวิตมีอุปสรรค และ
ปัญหาอยู่เนือง ๆ นักเรียนจึงต้องได้รับการแนะนำให้แก้ปัญหาของตนเอง เป็นการฝึก
ให้เป็นคนพึ่งตนเอง เป็นคนเข้มแข็ง รู้จักรับผิดชอบ ฝึกเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ ไม่ใช่
คอยให้คนอื่นช่วยเหลือไป

ในการเรียนภาษาไทย นักเรียนก็ต้องหัดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของตนเอง เช่น

- ๑) การค้นศัพท์เองจากพจนานุกรม

๒) การเสาะหาความรู้จากบุคคล เช่น ไปถาม ไปสัมภาษณ์

๓) การวิจัย เรื่องที่มีปัญหาโดยค้นจากหนังสือสำหรับอ้างอิงต่าง ๆ

เรื่องในหนังสือเป็นเรื่องที่หนัก เพราะเป็นธรรมเนียม เป็นประวัติศาสตร์บ้าง เป็นโบราณคดีบ้าง นักเรียนอาจเอื่อม และขาดความสนใจ ครูจำเป็นต้องมีอุบายทำให้การสอนเป็นปัจจุบัน เป็นเรื่องราวคล้ายกับเกิดในปัจจุบันและเป็นเรื่องในชีวิต โทรรถัพทวิทย์ งานเสียง ภาพยนตร์ เครื่องขยายเสียง เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปเป็นสิ่งที่เกิดสนใจ จึงควรนำเข้ามาสู่การสอน ใช้ของเหล่านี้เป็นอุปกรณ์การสอน วิธีนี้ทำได้โดยวิธีดึงเข้าสู่เหตุการณ์ปัจจุบันในชีวิตจริงเช่น

- (๑) พุดถึงไฟบรรลัยกัลป์ กับระเบิดปรมาณู
- (๒) พุดถึงการปกครองกรุงสุโขทัย กับระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญ
- (๓) พุดถึงการตายของชูชก เพราะท้องแตกกับการแพทย์ปัจจุบัน เรื่องการย่อยอาหาร
- (๔) ให้นักเรียนทำงานในทางที่เป็นจริง เช่น ให้ทำเรื่องสถิติทะเลงฟ่ายเป็นบทความวิทย์
- (๕) ใช้เครื่องขยายเสียงในการปาฐกถา และอภิปราย หรือโต้วาที
- (๖) ใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพที่เป็นความรู้
- (๗) หักให้พูดโทรทัศน์เป็น

ในการสอนแบบขนานของยุคหลังสำคัญ ๓ ประการ

- ๑) มีเครื่องอุปกรณ์การสอนมาก
- ๒) มีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง
- ๓) การนำออกสู่สังคม

กิจกรรมที่เสนอแนะให้ใช้ในการสอน

๑. สัมภาษณ์

- (๑) สัมภาษณ์นักเทศน์ มหาชาติ
- (๒) สัมภาษณ์กวีที่มีชื่อเสียง
- (๓) สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของผู้แต่งหนังสือเรียน เช่น
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส
เชกสเปียร์
เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
- (๔) สัมภาษณ์ นัก นิยมไพร หรือ นัก สัตว ศาสตร์ เพื่อ ความรู้ เกี่ยวกับสัตว์ใน
วรรณคดี
- (๕) สัมภาษณ์นักพฤกษศาสตร์ หรือพ่อค้ายาสมุนไพรในบ้านเรา เพื่อความรู้
เกี่ยวกับพฤกษศาสตร์
- (๖) สัมภาษณ์บุคคลที่รู้ทันเหตุการณ์น่าสนใจที่เกิดขึ้นในรอบปี
- (๗) สัมภาษณ์เพื่อนนักเรียนซึ่งได้รับมอบหมายไปศึกษาอุปนิสัยตัวละครมา เช่น
สัมภาษณ์ผู้ศึกษา เจกบุตร ชุชก และสมเด็จพระวันรัตวัดป่าแก้ว เป็นต้น
ฯลฯ

๒. วิจัยหรือค้นคว้า

๑. ให้ศึกษาค้นคว้าเองตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๑๓ และ
ศึกษาค้นคว้าหาหนังสือเรียน

๒. วิจัยประวัติคำประพันธ์และลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ในหนังสือเรียน คือ

- (๑) ร่ายยาว ในเวสสันดรชาดก
- (๒) ลิลิต ในลิลิตตะเลงพ่าย
- (๓) คำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ ในหนังสือพระราชนิพนธ์รัชกาล ที่ ๖ ที่ใช้เป็นแบบเรียน

๓. ค้นคว้าวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือเรียนโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี เช่น

- (๑) ประเพณีการมีเทศน์มหาชาติ
- (๒) ประเพณีการอุปสมบทของคนไทย
- (๓) ประเพณีการแต่งงานของคนไทย
- (๔) ประเพณีการจักทักสมัยโบราณ
- (๕) ช่างเผือกมีความสำคัญในการขานเมืองสมัยโบราณ

๔. ก. ค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัย พระมหาธรรมราชา จนถึงรัชกาล

พระนเรศวรมหาราช

ข. พุทธประวัติ

ในการทำเช่นนั้นเห็นโอกาสให้

- (๑) นักเรียนได้เรียงความ ข้อความ ไปในตัว
- (๒) นักเรียนได้ตั้งจดหมาย เช่น จดหมายถามเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

๓. การวิจารณ์และทำค่านิยม

๑. การวิจารณ์อุปนิสัยตัวละคร
๒. วิเคราะห์หลักการใช้ภาษา
๓. วิเคราะห์เรื่องความของเพื่อน
๔. วิเคราะห์เรื่องและบทความในนิตยสารและหนังสือพิมพ์
๕. วิเคราะห์กวีนิพนธ์บทหนึ่ง
๖. วิเคราะห์หนังสือเรื่องหนึ่ง

การวิจารณ์และทำค่านิยม (Appreciation) เป็นกิจกรรมที่นิยมกันมากในการศึกษาวรรณคดี หลักใหญ่ คือ ให้ผู้กระสไฟเราของหนังสือ

๔. การอภิปราย

๑. การกลัษณ์ชาติมีจริงหรือไม่ ?
๒. การปฏิบัติจริย เช่น ขมกปฏิบัติจริยในเวสสันดรชาดกมีจริงหรือไม่ ?
๓. ควรเชื่อการทำนายฝันอย่างในหนังสือลิลิตละเล่นพ่ายหรือไม่ ?
๔. เหตุใดชีวิตสมรสระหว่างชูชกกับขอมิตถาจึงไม่ราบรื่น ?
๕. ชูชกเป็นสามีที่ดีอย่างไร ?
๖. ลัทธิการปกครองกรุงสุโขทัย เป็นแบบใด ? เหมือนประเทศใดในปัจจุบันบ้าง ?
๗. อภิปรายเหตุการณ์ปัจจุบัน
๘. อภิปรายธรรม ปรัชญา และข้อคิดตามหนังสือเรียน
๙. พิจารณาการอภิปรายที่ทางราชการ องค์การหรือเอกชน จัดขึ้นเป็นครั้งคราว
๑๐. พิจารณาการอภิปรายทางวิทยุกระจายเสียง

๕. การแสดงละคร

การแสดง เรื่องมีต้นพาอา

การแสดง เรื่องสาวกวี

การแสดง เรื่องความใจท่านเฉพาตอนที่อยู่ในหนังสือเรียน

การแสดงละครเช่นเป็นการสอนด้วยวิธีสอนแบบโครงการ (Project Method) โดยกำหนดงานไว้ให้แน่ชัดว่าจะแสดงเมื่อใด ใครควรทำหน้าที่อย่างไร เช่นจัดให้มีการรวมการหลาย ๆ คณะ ทำหน้าที่ฝ่ายศิลปช่าง ฝ่ายธุรการทั่วไปช่าง ควรเชิญใครมาช่วยบ้าง

๖. การศึกษานอกสถานที่

๑. ที่คณาจารย์ไปยังขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี
๒. ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเพื่อศึกษาศิลปวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ เช่น ศึกษาเรื่องเครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องแต่งม้า และช้าง เป็นต้น
๓. ไปฟังเทศน์มหาชาติหากมีในวัดใกล้เคียง
๔. ไปภูวักวาราามเพื่อศึกษาศิลปะและสถาปัตยกรรมเก่าที่ควรรู้ตามหนังสือเรียน เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
๕. ไปเที่ยวสวนสัตว์กุสิด

ตัวอย่างวิธีดำเนินการสอนวรรณคดีเรื่องหนึ่ง

มหาเวสสันดรชาดกฉบับ ๕ กัณฑ์

กำหนดการ เรียนให้จบในภาคต้น

- กิจกรรม (๑) ครูและนักเรียน ร่วมกัน พิจารณา หนังสือ มหาเวสสันดร ชาดกฉบับ ๕ กัณฑ์
- (๒) ครูกับนักเรียน สนทนากันถึงเรื่องของหนังสือ เพราะนักเรียนมี ประสบการณ์เคยมาบ้างแล้วจากการสนทนากัน นักเรียนจะทราบเรื่องราวของเวสสันดรชาดกพอเป็นเค้า
- (๓) จัดแบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ ๆ มีประธานหมู่ละคน (สมมติว่ามี ๕ หมู่) คบกลั่นเองว่าหมู่ใดจะต้องรับผิดชอบไปหาความรู้ เกี่ยวกับกัณฑ์ใดโดยเฉพาะ แล้วนำมาชี้แจงให้ชั้นทั้งชั้นทราบ
- (๔) แต่ละหมู่จึงต้องแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น
- (๑) คนหนึ่งทำหน้าที่ศึกษาศัพท์
 - (๒) คนหนึ่งทำหน้าที่ค้นคว้าประเด็น
 - (๓) คนหนึ่งไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
 - (๔) คนหนึ่งเลือกสุภาษิต ข้อคิด และปัญหาที่น่าสนใจเสนอขึ้น เรื่องความยากแค้นและเรื่องความซื่อสัตย์จากขัญหา ทอถิปรายน
 - (๕) คนหนึ่งทำหน้าที่ขอความทั้งกัณฑ์

เมื่อได้ความรู้ต่าง ๆ มาแล้ว ประธานของหมอนำเสนอที่ประชุมคือชน ในการ
 นานการอ่านเรื่องในหนังสืออย่างตอน อ่านเอกสารชน ๆ ที่ไปค้นคว้ามา ชนทั้งหมด
 อาจอภิปรายโต้เถียงกัน ในการร่วมทั้งการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ซึ่งเช่นการศึกษา
 หลักภาษาไทยไปในตัว และรวบรวมเรื่องเป็นความรู้ต่อไป

ทำคณนเรนยทงเรองภาษในเวลากาหนด

อนงทประชมขงชนอาจคโหมเทศนมหาชาคชนในโรงเรียน หรือในวคท
 โรงเรียนคองอูไทยถึอเ็นการสอนการเรยนแบบโครงการ ในการนนักเรียนมี
 กิจกรมท่าง ๆ มาก เช่นจักประกบประกบยวเณโรงเรียนตามพิชของการมีเทศน
 มหาชาติ ค้นควาประวัติขงพิชเทศนมหาชาติ การจักเครื่องกัณฑ์ และการหา
 พินพาทย์มาร่วมงาน ฯลฯ

ลักษณะวิธีสอนรายวิชา

การสอนเรียงความ

ควรแบ่งเป็น ๒ ประเภท

(๑) เรียงความตามกำหนดเวลาใน ๑ ปี ครูควรกำหนดว่านักเรียนแต่ละคนควรจะต้องส่งกี่เรื่อง (อาทิเช่น ๔-๖ เรื่อง) ควรให้อิสระแก่นักเรียนว่าจะเขียนเรื่องอะไรก็ได้ตามที่ตนเห็นควรที่เกี่ยวกับความรู้ ความคิด และความเห็น และการส่งก็ไม่จำเป็นต้องส่งพร้อมกัน ใครเสร็จก่อนส่งก่อน ครูควรมีระเบียบไว้ว่า ๑ นักเรียน คนใด ส่งเรื่อง ก เรื่อง ควรเป็น เรียงความ แบบกฎ เขียนเชิง สร้างสรร (Creative Writing) ดีกว่าการแต่งข้อสอบโดยไม่มีเหตุผล

(๒) เรียงความตามสมัครใจ คือการทำเรียงความนอกตารางสอน ซึ่งนักเรียนทำเองด้วยความสมัครใจ หากการประกวดในสโมสรหนึ่งสัปดาห์ หากการทำนิตยสารของโรงเรียนบ้าง หากการส่งเรื่องเข้าประกวดตามที่ทางราชการองค์การ หรือเอกชนเปิดให้มีการประกวดบ้าง หากการส่งเรื่องให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ บ้าง

การสอนหลักภาษาไทย

หลักสูตรมีใ้เน้นให้เรียนหลักภาษาไทย แต่อย่างไรก็ตามหลักภาษายังจำเป็นต้องอยู่ ครูมีโอกาสดสอนหลักภาษาในการเรียงความนั่นเอง โดย

(๑) ให้มีการวิจารณ์การใช้ภาษาคามต้นนักเรียนเขียนให้ครูตรวจ ชี้แจงว่าอย่างไรผิด หรืออย่างไรถูก

(๒) ให้มีการวิจารณ์การใช้ภาษาของบุคคลอื่น เช่น จากบทความในหนังสือพิมพ์

(๓) รายละเอียดที่ควรพึงเล็งโดยเฉพาะ คือ

- ก. การเขียนถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๔๓
- ข. การอ่านถูกต้องตามหลักความนิยม
- ค. การเลือกคำใช้อย่างถูกต้อง
- ง. การเลือกสำนวนโวหารที่เหมาะสม
- จ. การจัดประโยค
- ฉ. การจัดวรรคตอน
- ช. การจัดย่อหน้า
- ซ. การใช้ภาษาพกกับภาษาเขียน
- ณ. การใช้ภาษาสมกับชั้นและตำแหน่งของบุคคล (โดยเฉพาะคือ ราชบัณฑิตทำเป็น)

การสอนวรรณคดี

หลักสูตรกำหนดให้รู้จักความไพเราะของหนังสือ ในการสอนจึงควรพึงเล็งในทางให้นักเรียนรู้จักความหมายและลักษณะของวรรณคดี จึงจะสามารถเข้าใจความงาม ความไพเราะของหนังสือได้ การสอนจึงต้องกล่าวถึง

- (๑) ศิลป โดยเฉพาะคือรูปของศิลป์ และวัตถุประสงค์ของศิลป์
- (๒) วรรณคดี เป็นศิลปชนิดหนึ่ง
- (๓) ลักษณะหนังสือที่เป็นวรรณคดี และไม่ใช่วรรณคดี
- (๔) ลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้

- (๕) การวิจารณ์และการทำคำนิยมวรรณคดี
- (๖) การเลือกหนังสืออ่านที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ชีวิตสมบูรณ์ด้วยความคิดและความรู้สึกอันงดงาม

การสอนย่อความ

- (๑) การย่อและแก้ความควรสอนโดยอาศัยความชำนาญของคนควาหรือแก้ความจากเอกสารต่าง ๆ ตามหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายมาทำทางหนึ่ง
- (๒) สอนโดยตรงจากการย่อเอกสารต่าง ๆ เป็นครั้งคราว เช่นย่อประกาศย่อจดหมายชก ย่อบันทึกโต้ตอบ ย่อแถลงการณ์ ฯลฯ
- (๓) สอนโดยกำหนดการ เช่น ย่อบทความหรือเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง

การสอนจดหมาย

ควรสอนด้วยลักษณะที่เป็นการปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่นในการทำงานเช่นหม่อมตามวิธีโครงการเดิมความจำเป็นที่จะต้องเขียนจดหมาย ก็ให้ใช้โอกาสนั้นทำจดหมายจริง ๆ เหตุการณ์ประจำวันในรอบยี่สิบปีเปิดโอกาสให้นักเรียนต้องเขียนจดหมายทั้ง

- (๑) เรื่องส่วนตัว และเรื่องธุรกิจในชีวิต
- (๒) เรื่องทางสังคม
- (๓) เรื่องราชการในกรณีให้ถือหนังสือและแบบแผนของสารบรรณของราชการเป็นหลักฐาน

นักเรียนที่ได้รับจดหมายส่วนตัวหรือสังคม หรือราชการ ถ้าเปิดเผยได้ก็เป็นการเหมาะสมที่จะนำมาให้ชั้นช่วยกันเขียนตอบ

สโมลรหนังสือ

มีกรรมการประจำโดยการเลือกตั้ง

๑. การใช้ห้องสมุด ทงห้องสมุดของโรงเรียนและห้องสมุดของชน
๒. ประกวดเรียงความ โดยนำเอาเหตุการณที่นำสนใจในรอยขมาเขียนหัวข้อเรียง (นคอบทเรียนเรียงความข้อเขียน กรรมการตรวจกันเอง)
๓. ปริศनावรรณกรรม เช่น พระเจสสันตรมีชายาเท่าใด
พระมหาอุปราชพระนามเดิมว่าอย่างไร
รัชกาลที่ ๖ ทรงได้เรื่องสาวศรีจากต้นฉบับของใคร
๔. การแสดงปาฐกถา เชิญบุคคลนอกมา
เลอณักเรียนที่อะไรก็ได้พิเศษให้เป็นปาฐก
๕. การโต้วาที เชิญบุคคลที่เป็นเรื่องควรสนใจในปัจจุบัน
(นคอบทเรียนเรียงความปากเปล่า ทำทุกอย่างตามแบบที่นิยมปฏิบัติกัน)
๖. นิทรรศการทางวรรณกรรม แสดงวิวัฒนาการของอักษรไทยตั้งแต่สมัยหลักศิลา
จารึกพ่อขุนรามคำแหงจนถึงสมัยปัจจุบัน
การแสดงหนังสือที่จารึกในวัตถุต่าง ๆ กัน เช่น
สมุดข่อย ใบลาน ฯลฯ
การแสดงวิวัฒนาการของการพิมพ์ในเมืองไทย
การแสดงตัวอย่างหนังสือวรรณคดีเป็นยุค ๆ

แสดงภาพเกี่ยวกับวรรณคดีที่เรียน เช่น ภาพ

เวสสันดรชาดก ภาพพระนเรศวรชนช้างและภาพอาวธ

๗. การทำนิตยสารของโรงเรียนหรือของชั้น

โรงเรียนที่มีนิตยสารประจำอยู่แล้ว เช่น ส่วนกหลายวิทยา หรือแดงการณศึกษา
เทพศิรินทร์ ควรให้นักเรียนเตรียมออกโดยเฉพาะให้มีโอกาสในการเขียนเรื่องและการ
ทำนิตยสารนั้น ๆ เพราะนั้นเป็นการเรียนภาษาไทยโดยทางปฏิบัติโดยแท้ ส่วน
โรงเรียนเตรียมอุดมอื่น ๆ ก็น่าจะจัดทำได้อย่างน้อยเป็นนิตยสารรายชั้ก็ยังดี

วิธีจัดทำแบบกิจการนิตยสารจริง ๆ มีคณะกรรมการรับผิดชอบ และแบ่งหน้าที่
กันทำงานตามกิจกรรมการทำหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะมีกองบรรณาธิการและกอง
ธุรการ

บัญชีศัพท์ที่ควรต้องรู้ก่อนสอบไล่

หนังสือเวสสันดรชาดก

โยกขรพรรษ	ไตรเภท
เบญจวักคัย	พระโพธิญาณ
ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร	อัญชูปริกขาร
โพธิสัตว์	ชื่อหวัชัธรรมในพุทธศาสนา (เช่น
	ไตรสิกขา
ฉัพพณรังสี	พรหมวิหาร และรูปาริสุทธศีล)
วิสาขะ	ยายศรี
ทศพลญาณ	โชนสังสารวัฏ
ฉกามาพร	เบญจราชากกุธภัณฑ์
โสฬสพิมาน	ทศพิธราชธรรม
ศีลปศาสตร์ ๑๘ ประการ	บุตร ๓ ประเภท
นพรัตนและลักตรัตน์	จตุรงคเสนา
เบญจมหาบริจาค	อัญชูปยาน
ลักทลักกมมหาทาน	จตุพิธบรรณัท

นิพพาน

ศัพท์เครื่องเรือนในกัณฐาชก (เช่นกลอน ออกไก่ ขึ้นลม)

พระนามพระพทชเจ้าทเรียกต่าง ๆ กัน

สมเด็จพระมามี วณิพก ยาก ปฏิภาทก อิกขาาร

ส่วนต่าง ๆ ของเรือสำเภา (เช่น โขงโลง อัญญา ลำตัว)

เมฆลากยารามสูร

สัททากยพระราม

เทพเจ้าและเทพธิดา (เช่น พระพรหม - อูมา)

หนังสือลิลิตตะเลงพ่าย

กัมพูชเพศพิสัย

กัลย

กักรวี

กุศลกรรมขด

เกย

เกล็ดกนก

กะพังก

กัตไม่ข่มนาม

ทวารัก

ฉรณินทรพนิตา

นครวัค

นักพระสถิตา

นักยัทร

การนิยวันเกินเวลาแซยโยราณ

ยัณณรตี

เบญจาพิขมวณมาร

โชนทวาร

ศิริเมฆ

ทูลงคยาท

ทวารวรัช

เทยสามองค์

ฉินทภาคแผ่นไผท

วัณ

วันรัต

วิสวัค

เวรมภา

เวียงราม

ศาลพลเรือน

สรวมชัย

สารวิธิตา

สินธพ

สุรกำมา

การจักทัพเพยโยราณ

หงสาวดี

ไพจิตร

หนองสาหร่าย

ยโคธ

ฉวการ

ข้างแดง

อเว

โยนก

ออกญา

ราพณ์

อัยการศึก

ราม

อินทรปรารถ

ละแวก

อุปราช

ตานนา

เอราวัณ

ลูกขุน

อรรค

โลกุตรโมลี

โอยว

วรวิหค

หนังสือพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ

มงคลสูตร

ภควิน

จักรวาฬ

ทศพล

โลกนาถ

อริยสัจ

พระอานนท์

ฉกามาพร

เชตะวัน

อุโบสถ

อนาถบิณฑิก

ไตรทวาร

พระผู้มีพระภาค

สมณทวิป

ชินสีห์

มาตาศิขัยฐานการ

ประทีปนิมิต

คนธรรพ์

พระนาคคำทอง

อนุกะระ

วรมนินทะ

สุชินะ

ชาเคียรพะพาท

มหาศาล

ทวีโลก

ไวภูณัฐ

ทวี

วิทยาธร

อาถรรพ

โยคะนิทรา

โสม

คณิศ

ศิระ

ธากา

นันทะโนทยาน

ศรีพิชิตไทย

พระยม

โยคะสมยัติ

สรวาทพรท

พระสุริยา

อรรมะจารี

ไววิสวัติ

บทอาชยานที่กำหนดให้ท่อง

เวสสันดรชาดก

กัณท์กุมาร ทอนพระเวสสันดรระงับพระวิโยคเพราะขี้ขุกรทาน

โส โปธัสโก ปางนั้นสมเด็จพระบรมโพธิสัตว์ ครุฑโคกทรงพังพระลูกน้อย
ทรงกันแสงทูลละห้อยวันนั้น กลั้นพระโคมิได้ละอาชพระทัยแก่เทพยดา ปณฺณสาธ
ปวีสิตวา เสกข์เข้าสู่ภายในพระบรรณศาลา ชยพระพิภพาทรงพระกันแสงตรือนให้
ว่าโอเจ้าเพื่อนเชษฐาของพ่อเอ๋ย เจ้าเคยกระทำความไวเฝ้าเอน จึงมากอดเชษฐา
ไว้น่ากอนาदा ให้พราหมณ์ชราว่างร้ายกาจ ทาแกมาทำสีหนาทโทยโทยก็ โอเวลาปาน
ฉะนิกสาชณห์ คนทั้งหลายเขาเรียกกันกินอาหาร บ้างก็เอาโลมลูกหลานให้อาบน้ำแล้ว
หล่นนอน แต่สองยังอรของพ่อ ใครจะปรานีไถ้มน้ำ ก็ระรกกว่าลำบากใจ ที่ไหน
จะเกินไคด้วยพระบาทเปล่า ทั้งโอแถมกระแถมเผ้าให้พี่พอง จะชอกช้ำคลาเป็นหนองลง
ลามไหล สองสุวิวงศ์ทั้งแควจะทรงกันแสงให้ สุกอาลัยของพ่อแล้วทระกิกคาม จะ
ย้ายหน้าไปหาพราหมณ์เมื่อยามเย็น เฒ่าจัญไรไหนเลยจะเห็นด้วยสองเจ้า มีแต่จะ
รุกเร้าคำรามก็ อชช้อยกระไรเลยไม่เกรงขามเราช่างเมื่อยามจน จะกิกขุข้างเป็นไรว่า
ลูกทั้งสองคนก็ชั่ววาทม์ ยิ่งคักใจให้ชากมิให้เสียประโยชน์ แต่ก่อนโสธก่าสินไล่เสีย
มาดงสัชว ผอมนรกกงกลวไม่ทำโคเหมือนพราหมณ์ฉุน วาริชสุเสว เม สโต เสมือน
หนึ่งพราวนเข้คมากปลาทหน้าไซ ขรรคาปลาจะเข้าไปให้แตกชาน ตัวเร่าผู้ทำทานเหมือน
ตัวปลา พระโพนฺณาดในภายหนั้นนคชไซ ปรารณจะเข้าไปจึงยกพระลูกให้เป็นทาน
บารมี พระลูกรักทั้งสองครกกระแสนขุ พราหมณ์ประมาทหมิ่นมากากเสมอนกระทุม

วาไรให้ปัดตาคน นำพระทัยท้าวเธอถอยคืนจากอุเบกษา ยังเกิดวิหิงษามาคือหึง พระขรรค์
 นั้นกลดักกลุ้มไปด้วยโมโหโหล่มหลง ไทโสเข้าข้างให้ยังเกิดวิหิงสาขึ้นทันที ว่า
 อูเหม ! อูเหม ! พร้าหมณีนั่นธารองทรงงหนอ มาคลุกท่อน้ำพ้อไม่เกรงใจ อช้อย
 ฤๅอยู่ย่ำเปลาเมอไรทรงพระขรรค์ศิลป์ชยักถอมมา อนาปี่ กเหทวา ก็ทรงพระแสง
 อนุครุกระสันมนกขมอ ข้าพพราหมณ์พลเสียดอกหรือ เขอกชกหรืออยู่แต่ในพระทัย
 ภายหลังทรงทงทศพารณาในพระอริยประเพณีหนอพทอการ ก็รวาอาคมาณเพิ่มพูน
 มหาปฤทศบริจาตเจียวลีหว่า เมื่อพระขรรค์บังเกิดมี พระบรมราชญาเขื่องทรงสัสสอน
 พระองค์เองว่า โภ เวสสันดร ทุกรมหาเวสสันดร อย่าอาวรณ์ไว้เวทำเนาเขาเข้ากับเจ้า
 เขาจะติดกันไม่ต้องการ ให้ลูกเป็นทานแล้ว ยังมาสอดแค้นเมื่อภายหลังท้าวเธอ
 ก็ทรงพระสมาธิระบับกับพระวิโยค กลืนพระโศกสงขแล้ว พระพักตร์ก็ผ่องแผ้วแจ่มใส
 ฤๅจะของอะไรทั้งแท่ง อันบุคคลเกลี้ยงหล่นแล้วมาวางไว้ในพระอาศรม ทั้งแท่งจะเซซม
 พระขรรค์ขุรทานขารมี แท่งหนอพระชินศรีเจ้านนแล

ดิลิตตะเตงพายัพ

โคลง ๔

๑๕๖ พระคุณดวงเพียบพูน
 เต็มกรลอคแหล่งบน
 พระเกศพระเกศชนม
 เกรงขยับนลกลไค
 ๑๕๗ นาวิรววิหคัง
 ชัยสุพรรณหงส์พิมาน
 ทรงพระวิชัยชาญ
 เพราพระชาณุชโยคแผ้ว

ฤๅกต
 ขอนไค
 ชยชีพ มานา
 กลียเฑาะคยสนอง
 คอฉาน ช่อแฮ
 มาศแพรว
 ชัยช่อ พระนา
 แผกพันภัยเชิญ

๑๙๒ เป็นมหาชีวิตกษัตริย์

น่านเรนทรไคล

กษัตริย์โยโยโย

ห้ามอมิตร์หุ้ราย

ยวงภัย โพนนา

เกลื่อนคล้าย

ยังทัพ ท่านแซ

อย่ารำไรมถึง

ร่าย

๓๙๐ ยินมลากเล่ห์ทุกกล จรกลโดยรัศมีศุภ
 กาลมัจฉนคิกสมัย กระโหยใจเฝ้ามรรณ เพื่อภาสกรแผกแผ
 เยาแรงแห่งที่แก แปรกรรหายหอยโคย โดยซ้ายขวาหน้าหลัง
 เล็งสรรพขันธ์งาน เล็งละหวนขันธ์พอง ร้องหาเพื่อนขันธ์พ
 ลัมทัยทาง รอคยรางเลยขันธ์ บัดนี้เขยวกลศอกมลาย ยนายนาย
 หนึ่งชน หนึ่งท่งทวนกำเนิน เค้นแบกขอกครอกขาว มานกมล
 โยเฮอ เพอการูณ ขณขวน หลงหลอชลหล่นบอกร ทรอกทั้งอก
 คกโอยู โสระสรวพวงคัมชน หันกระหวหายหอย กอบกำลึง
 ฤาฐาน ยานคนเจ้าโยนค กระตกพระเคอชอกุลย์ ไต่โยยุดยักเฝ้า
 เควราเลื่อมหายวายกลัว กลัษมชวชนหน้า ทุกถวนไทยไพร่ฟ้า
 พรังพร้อมมหฤทธิรณ สันแผล

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ

เรื่อง "ตามใจท่าน"

ยากศ.

ทั้งโลกเปรียบเหมือนโรงละครใหญ่,

ชายหญิงไพร่เปรียบตัวละครนั้น :

ต่างมียามเข้าออกอยู่เหมือนกัน ;

คนหนึ่งนั้นยอมเล่นวันานา,
 คือแข่งเป็นเจ็ดอย่างอย่างไร.
 หนังสืออ่อนนอนให้อยู่จำ ๆ
 ในวงแขนพเลียงกล่อมเกลี้ยงมา,
 จนกว่าจะสามารถหาเลี้ยงตน.
 สองคือเด็กนักเรียนแรกเขียนอ่าน
 ถอยข้ามผ่านไปพลางทางพรำย่น,
 หน้าแล้งมีแจ่มปานพระสุริยน,
 ไปโรงเรียนชอบกลราวหอยกลาน.
 สามคือหนุ่มรักสมรเฝ้าถอนใจ
 รวเทาไฟที่เพลิงเร้าเริงผลาญ,
 แดงเพลิงยาวชมชนงเจ้านคราญ.
 สี่ทหาร, เสียงดังดังไป,
 และหนวกเคราคล้ายเสียง, เหลือจะรัก
 เกียรติศักดิ์, มักวิวาทปราทเข้าใส่,
 ถิ่นหาเกียรติยศแม้ที่ใน
 ปากปืนใหญ่ไม่พริ่นทวนวิญญา.
 ห้าลูกขุนผู้ใหญ่ไต่เต้มพุง
 เบนท้องทุ่งทวอวนทวนนันทนา,
 คาสมิง, หนวกเคราเข้าตำรา,
 ชำนาญในกติกาประเพณี.
 ก่อลงมาถึงปางคำรบหก,

เป็นตลกซุบแทะแก้แค้นที,
 ไล่แวนทาคาคกระเป๋าทะราฤติ,
 ลงทันทีเคยไซ้เมื่อเยาว์วัย
 ก็หย่อนย่านวันหลวมสวมนาเหี้ยว,
 เสี่ยงเคยหัวกลีบเรียวลงไปไค้
 ราวเสี่ยงเท็ก, ยามสนทนาไป
 เสี่ยงนนไซ้แห่งแพยหอยทักครัน.
 ปลายสทท้าย, ททมายรยประวัติ,
 อันเห็นซึกกลีบเขนเค็กอกแมนมน,
 มีแต่หลงลงไป, อักไว้พัน,
 ไว้คำ, ไว้รสสรรพ, ไว้ทัวไป.

หนังสืออ้างอิงและค้นคว้า

๑. พระบรมราชาธิบาย ในการ ประพันธ์ ของ พระบาท สมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๒. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓
๓. อักษรนุกรมภูมิศาสตร์ หอสมุดแห่งชาติ
๔. พระรณพฤชาภิธานศัพท์วาทาน พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) ข้าราชการกรม
๕. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา
๖. หนังสือหลักภาษาไทยฉบับคณะกรรมการประกวดของกระทรวงศึกษาธิการ
๗. วารวิภาค พระยาอุปถัมภ์คิลยสาร
๘. วากยสัมพันธ์ พระยาอุปถัมภ์คิลยสาร
๙. อักษรวิธี พระยาอุปถัมภ์คิลยสาร
๑๐. ฉันทลักษณ์ กระทรวงศึกษาธิการ
๑๑. พุทธประวัติเล่ม ๑-๒ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส
๑๒. หลักพระพุทธศาสนา สหัชใจภิกขุ ของสภาการศึกษา มหามงกุฎราชวิทยาลัย
๑๓. ประวัติทวิไทยและวรรณคดีไทย พระพรหมพิริย
๑๔. คู่มือวิชาวรรณคดีไทยมหาเวสสันดรชาดก ขุนวิรุฬห์ธรรมา สำหรับชั้นเตรียมอุดมศึกษา และพระปวโรฬารวิทยา
๑๕. ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษา นายเปลื้อง ณ นคร

๑๖. ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับชั้นเตรียมอุดม
ศึกษา นายเจือ สตะเวทิน
๑๗. คู่มือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าฯ นายเปลื้อง ณ นคร
๑๘. คู่มือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าฯ นายสนั่น สุธสมานและ
นายสนอง สุธสมาน
๑๙. ศึกษาทะเลงพ่าย อาจารย์ภาษาไทยโรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษา
๒๐. คำขวัญแห่งกลอน นายเจือ สตะเวทิน
๒๑. วรรณคดีสาร วรรณคดีสมาคม
๒๒. วัฒนธรรมสาร สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
๒๓. วงวรรณคดี คณะหนังสือพิมพ์วรรณคดี
๒๔. แบบเรียนบทกวี ชนสุนทรภะ
๒๕. ประชุมลำนํ้า ไคลงฉันท กายกกลอน หลวงธรรมาภิมณฑ์

องค์การค้ำชูพระพุทธศาสนา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรัสภา

นายกำธร สัตถกวด ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๒๕ สิงหาคม ๒๔๙๘